

Verspreidingsonderzoek Reptielen en Amfibieën

Resultaten 2007-2012 en een nieuw begin

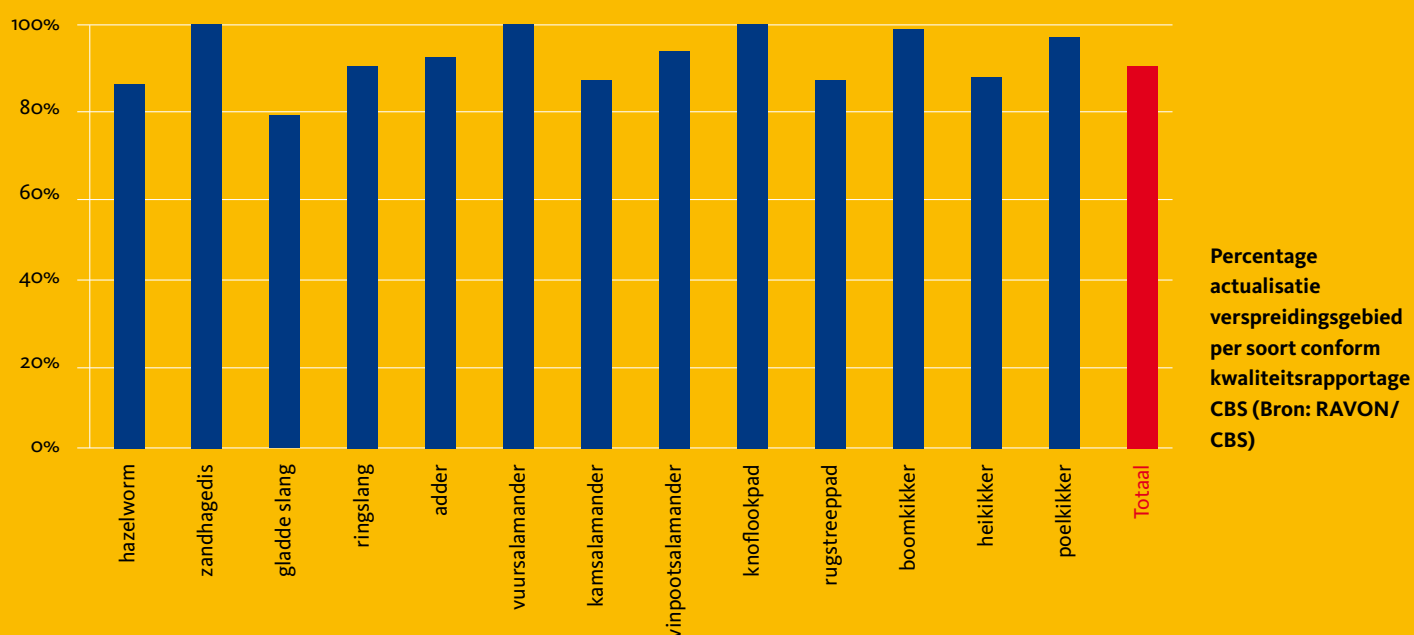
Jelger Herder

Het NEM Verspreidingsonderzoek Reptielen en Amfibieën is in 2007 van start gegaan met het doel de verspreiding van een aantal doelsoorten over de periode 2007-2012 te actualiseren. Dit betekende dat alle 10x10 km-hokken opnieuw onderzocht moesten worden. De start was vliegend, grofweg de helft van alle hokken werden reeds in 2007 geactualiseerd. Dit is ook niet zo verwonderlijk als je weet hoeveel vrijwilligers er mee doen en hoeveel gebieden jaarlijks door deze vrijwilligers onderzocht worden. Met name uit de goede gebieden, waar soorten relatief eenvoudig te vinden zijn, komen jaarlijks waarnemingen binnen van de doelsoorten. Het vervolg bleek lastiger. De resterende hokken lagen namelijk in minder frequent bezochte gebieden. Vaak gaat het om vindplaatsen in het landelijk gebied, gebieden waar toestemming voor gevraagd moet worden of om hokken waar de doelsoorten slechts in marginale populaties voorkomen. Door middel van gerichte bezoeken door vrijwilligers, excursies, Hemelvaartweekenden en navraag bij lokale natuurverenigingen zijn de overige hokken beetje bij beetje geactualiseerd.

Inmiddels kunnen we de balans opmaken en blijkt dat er met dank aan de vele honderden vrijwilligers een prachtige prestatie

Ringslang (Foto: Jelger Herder)

Zandhagedis (Foto: Jelger Herder)

is geleverd. Het verspreidingsonderzoek wordt voor een soort als goed beoordeeld in de kwaliteitsrapportage van het CBS als meer dan 85% van het verspreidingsgebied geactualiseerd is. Dit is, op de zeer moeilijk vindbare gladde slang na, voor alle soorten gehaald. Sterker nog, voor een aantal soorten is het complete verspreidingsgebied geactualiseerd. Dit geldt voor de makkelijk vindbare zandhagedis en de vuursalamander, die slechts een beperkte verspreiding heeft. Daarnaast zijn ook alle hokken voor de moeilijk vindbare knoflookpad geactualiseerd. Hiervoor is in 2012 environmental DNA ingezet in de nog openstaande hokken. Niet zonder resultaat, de knoflookpad is op 6 locaties waarvan gedacht werd dat de soort was uitgestorven toch nog aangetoond! Voor deze soort, die het erg moeilijk heeft, betekent dit een substantiële toename in het aantal bekende leefgebieden. Verderop meer hierover. Voor twee andere soorten, de boomkikker en poelkikker, is de verspreiding nagenoeg compleet geactualiseerd. In de grafiek staat per soort het geactualiseerde percentage van het verspreidingsbeeld. Van alle soorten samen zijn maar liefst 1446 van de 1619 aangeboden 10x10 km-hokken geactualiseerd, wat neer komt op 89%.

Wat gebeurt er met de gegevens

De verzamelde gegevens zijn gebundeld in een rapportage naar de EU. In deze rapportage rapporteert Nederland over alle in Nederland voorkomende habitatrictlijnsoorten. Hierin worden dus ook de gegevens verwerkt van de andere NEM verspreidingsonderzoeken zoals vissen, vlinders, libellen en zoogdieren. Nederland is verplicht deze soorten en hun leefgebied te beschermen, ervoor te zorgen dat ze niet achteruit gaan en hierover verantwoording af te leggen. Deze rapportages worden om de zes jaar herhaald zodat voor- of achteruitgang in de verspreiding van soorten gesignaleerd kan worden. Op basis van deze rapportages kan beleid worden bijgesteld. De verzamelde gegevens leveren dus een belangrijke bijdrage aan de Europese en daarmee ook nationale bescherming van onze reptielen en amfibieën.

Doordat de rapportage naar Brussel reeds halverwege 2012 moest worden voorbereid, zijn de gegevens die in 2012 zijn verzameld niet meer meegenomen in de eerste periode. De gegevens zijn echter niet voor niets verzameld. Ze worden nu gebruikt als eerste jaar voor de volgende periode (2012-2017).

Poelkikker (Foto: Jelger Herder)

Een nieuw begin: 2012-2017

Zoals je hiervoor al hebt kunnen lezen is in 2012 de nieuwe periode van start gegaan. Dit betekent dat de teller in 2012 weer op nul is gezet en de complete verspreiding van de doelsoorten opnieuw geactualiseerd moet worden. Zo kunnen de periodes later vergeleken worden waarbij veranderingen in het verspreidingsbeeld inzichtelijk worden. Na het eerste jaar is er reeds 58 procent van de te onderzoeken hokken afgerond. Naast een groot aantal hokken waarvan nagenoeg jaarlijks verspreidingsgegevens binnen komen, zijn er ook een groot aantal hokken geactualiseerd die nog open stonden uit de eerste periode. Zo maakt de knoflookpad door de environmental DNA studie een vliegende start en staan ook andere soorten er reeds rooskleurig voor.

Afgelopen jaar is er bewust voor gekozen om in de kaartmodule op de website niet alle hokken meteen opnieuw aan te bieden

maar eerst de hokken waarvoor het in de eerste periode niet gelukt is deze te actualiseren. Dit zijn namelijk de hokken die het lastigst zijn gebleken om te inventariseren. Juist dit zijn de hokken die het meeste bijdragen aan het signaleren van veranderingen in het verspreidingsbeeld van soorten. In de kern van het verspreidingsgebied komt een soort vaak in hoge dichtheden voor waardoor deze hokken relatief eenvoudig zijn te actualiseren. Bij een toe- of afname van een soort zie je dat juist als eerste aan de randen van het verspreidingsgebied. Bij een afname verdwijnen als eerste de marginale populaties terwijl bij een uitbreiding van het verspreidingsgebied soorten in het begin vaak nog in lage dichtheden voorkomen. In beide gevallen gaat het om lage dichtheden en daarom lastig te actualiseren hokken. Maar zeg nou eerlijk, het geeft toch een veel grotere voldoening om een soort waar te nemen in een gebied waar de soort al heel lang niet meer gezien is of zelfs nog nooit is waargenomen?

Update kaartmodule website

De kaartmodule op de website waarop je kunt zien welke hokken reeds geactualiseerd zijn en welke nog onderzocht dienen te worden, is weer geüpdate. De hoogste prioriteit hebben de hokken gekregen die in voorgaande periode niet geactualiseerd zijn. De overige nog te actualiseren hokken hebben een normale prioriteit gekregen. Daarnaast is de kaartmodule ook in een nieuw jasje gestoken. De verschillende soorten zijn nu zowel te selecteren door op het plaatje van de soort bovenaan te klikken, als via het uitklapmenu. Tot slot is de module geïntegreerd in de nieuwe RAVON-website. Neem snel een kijkje op www.ravon.nl/verspreidingsonderzoek om te kijken welke hokken er bij jou in de buurt nog geactualiseerd moeten worden.

